AZ ISKOLA KIEMELKEDŐ INNOVÁCIÓI

Nemzeti Köznevelési Értéktár. Az iskola kezdeményezte az Emberi Erőforrás Miniszterénél, hogy a magyar iskolákban induljon el olyan tudatos értékfeltáró, értékmegőrző tevékenység, mely hozzájárul kulturális értékeink fenmaradásához, szélesebb körű megismeréséhez. A legjelentősebb értékek – szakmai zsűri döntése alapján – kerüljenek a *Nemzeti Köznevelési Értéktárba.* Ezeket a produktumokat, melyek a nemzeti kulturális örökség részét képezik, az iskolák bemutatják a sajtó és a nagyközönség előtt.

A minisztérium támogatta az ötletet és a Békéscsabai Tankerületi Központot, valamint a központtal együttműködve az iskolánkat bízta meg a Nemzeti Köznevelési Értéktár mintaprogramjának kidolgozására. Az iskolánk három innovációval pályázott, az Evangelia et episolae könyvritkasággal, az Orosháza Jelesei DVD sorozattal és a Vinculum Szabadegyetemmel.

Könyvritkaság 1589-ből – az Evangelia et epistolae dominicorum festorum dierum totius anni

Az Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium könyvtárának legértékesebb és legrégebbi kiadású kötete egy latin nyelvű, Frankfurtban kiadott szemelvénygyűjtemény 1621-ből, amely a Florilegii magni, sev Polyantheae floribus novissimis sparsae… címet viseli. Iskolánk tulajdonába több más kötettel együtt 1938-ban került a könyv, a békéscsabai Rudolf Főgimnázium ajándékaként.

A kötetet a Nemzeti Kulturális Alapnál nyert pályázaton 2008-ban restaurálták, ekkor a kötéstáblából előkerült 25 nyomtatott lap, melyek 8 nyomdai ív (A-H) darabjai. Az ívek összeállításának eredménye egy csaknem teljes (12º), 1589-ben nyomtatott protestáns perikopáskönyv, az Evangelia et epistolae dominicorum festorum dierum totius anni. Az ívek Torunból, Andreas Cotenius nyomdájából származnak, és valószínűleg Cotenius rokoni kapcsolatai révén kerültek Frankfurtba. A toruni nyomda fontos szerepet töltött be a kor kultúrájában, a reformáció kiadványainak népszerűsítésében. A lapok közül 13 lapon található vízjel, mindegyiken ugyanaz. A vízjelek egyértelművé teszik, hogy nemcsak a nyomtatás történt Torunban, hanem a papír is a toruni papírmalomból származik.

Egy olyan, 1589-ben nyomtatott könyv töredékesen megmaradt lapjairól van szó, amely talán sosem került forgalomba, vagy ha mégis, egyetlen példány sem maradt fenn belőle, illetve máig nem került a bibliográfusok látókörébe, tehát egyedülállónak mondható.

A perikopáskönyv előírja a vasárnapokon és ünnepnapokon felolvasandó igerészleteket, szakítva az Írás összefüggő olvasásának hagyományával. A keresztény gyülekezetek ugyanis kezdetben a folyamatos igeolvasást gyakorolták. A középkorban terjedt el az a gyakorlat, hogy egy-egy bibliai szakaszt kiemeltek a szövegkörnyezetből, azt olvasták fel, és az szolgált az igehirdetés alapjaként. A perikopa kifejezés ’kiemelés’-t, ’körülvágás’-t jelent. A könyv két részre tagolódik, az első rész a fontosabb ünnepnapokat és a vasárnapokat tartalmazza, a második rész a másodrendűnek számító, elsősorban szentekhez kapcsolódó ünnepeket.

A lapok az eredeti nyomdai ívek szétvágott részei, ebből már sejthető, hogy rontott nyomdai példányról lehet szó. A 16. században a nyomtatás alapanyaga, a papír nagyon drága volt, ezért igyekeztek minél gazdaságosabban felhasználni. Gutenberg találmánya után a könyvek számának növekedése a könyvkötésben is változást hozott, az addig többnyire fából készült súlyos kötéstáblát lassanként felváltotta a vastag papír, a legolcsóbb lehetőség ennek előállítására a hulladékpapír újrahasznosítása volt. Az ilyen formában előkerült töredékek a könyv- és művelődéstörténet értékes darabjai. Az eredeti nyomdai ívek feltételezhetően megközelítőleg 455x363 mm méretűek lehettek. A vágás után az ívek átlagos mérete 363x222 mm lett. A méretekből látható, hogy a kötéstáblába került lapok a feltételezett eredeti ív felénél kisebbek, nem csak félbevágták őket, hanem azokból egy vagy két 5-10 mm-es sávot le is vágtak. Szerencsére a szövegben keletkezett kár viszonylag kicsi. A levágások zömmel az eredeti nyomdai ívek közepén történtek, de egyes esetekben az alsó szélen is.

A címlapon található metszet Martin Luthert ábrázolja, talán a kor egyik leghíresebb képe a prédikátorról, mely id. Lucas Cranach műhelyéből származik. Ezen kívül a kötet 48 fametszetet tartalmaz teljes egészében, hármat töredékesen. Minden evangéliumi részhez kapcsolódik egy-egy fametszet. Sajnos a metsző neve egyelőre nem ismert. Az íveken ötféle iniciálé-kialakítást találunk, valamint kétféle nyomdai cifra szerepel, melyeket a címlap keretének kialakításához és a metszetek széleinek díszítésére használtak. Ezeknek jelenleg nem található azonos korból származó magyarországi nyomdában fellelt megfelelője. A „háromszirmú virág” elnevezésű nyomdai cifra a XVII. század elején jelent meg több magyarországi nyomdában.

A gimnázium munkatársai, Kulcsár László Tibor, Maczkóné Iványi Katalin és Vassné Técsy Edit lelkes kutatómunkával az íveket összeállították, ennek eredményeképp létrejött az

Evangelia et epistolae dominicorum festorum dierum totius anni címet viselő könyv, mely az általuk írt kísérőtanulmánnyal kiegészítve 2013-ban, az orosházi gimnáziumi oktatás 80. évfordulójának tiszteletére jelent meg. A könyv kiadását az iskola alumni szervezete, a Vinculum Közhasznú Egyesület és az iskola vezetője, dr. Blahó János irányította. Az eddigi kutatások alapján a lengyel régi könyves kutatók sem tudtak a könyvnek erről a latin nyelvű kiadásáról. Mivel ehhez hasonló kiadvány bibliográfiai adatai mindeddig csak a töredékek között szerepeltek, így a kutatás legnagyobb eredménye, hogy a teljes kötet olvashatóvá vált.

Kiemelkedő életpályák – Orosháza Jelesei

Az Orosházi Táncsics Mihály Gimnázium, Szakgimnázium és Kollégium mindig nagy hangsúlyt fektetett az értékeire és különös tisztelettel tekint az értékeket hordozókra. Az intézmény 1933-as megalakulása óta számos országosan elismert és világhírű tudós, művész, gazdasági és közéleti szakember végzett, illetve tanított az iskolánkban. Az Orosháza Jelesei DVD-sorozat ezeket a Táncsics Mihály Gimnáziumhoz köthető, hazánkban és nemzetközileg is elismert, kiemelkedő életpályát befutott személyiségeket kívánja bemutatni. A Vinculum Közhasznú Egyesület gondozza ezt a különleges innovációt. A felvételeket és a digitális munkálatokat az iskola tanstúdiója, a Táncsics Stúdió végzi. A sorozat első része 2009-ben jelent meg, és azóta is folyamatosan bővül, jelenleg 7 részből áll.

Orosháza Jelesei 1. Dr. Kaáli Nagy Géza István (Dr. Steven G. Kaali)

A világhírű orvosprofesszort, „Orosháza diplomatáját", az alma mater egyik legnagyobb mecénását mutatja be a DVD. Dr. Kaáli Gáza nevéhez 11 amerikai szabadalom és több mint 150 tudományos közlemény fűződik. A világ egyik legelismertebb és legnagyobb tapasztalatokkal rendelkező lombikbébi intézményrendszerének, a Kaáli Intézetnek megálmodója és tulajdonosa.

Orosháza Jelesei 2. Mátrai (Magna) Sándor

A második kötet egy világhírű labdarúgót, az orosházi Kinizsi, és a Ferencváros legendás játékosát mutatja be. Mátrai Sándor a Ferencvárossal háromszor volt magyar bajnok, és tagja volt az 1964-ben EB 3. helyezett magyar válogatottnak. A Helsinki Olimpián a 4X100-as váltó tartalékaként vett részt.

Orosháza Jelesei 3. Szokolay Sándor

A Kossuth-díjas zeneszerzőt, Szokolay Sándort mutatja be a DVD-sorozat harmadik része. A filmben megszólalnak egykori osztálytársak, tanárok, orosházi barátok, rokonok. Az ő visszaemlékezésük rajzolja ki Szokolay Sándor mélységesen humánus emberi és színes művészi alakját.

Orosháza Jelesei 4. Dr. Hajdú Mihály

A kötet a kitűnő nyelvészprofesszort, az MTA doktorát, Hajdú Mihályt mutatja be. Munkásságát számtalanszor méltatták már. Ez a film az orosházi rokonok, barátok munkatársak, tanítványok emlékeit felidézve tiszteleg a tanyavilágból a nemzetközi elismerésig jutott Hajdú Mihály munkássága és emléke előtt.

Orosháza Jelesei 5. Koszorús Oszkár

Koszorús Oszkárt mutatja be ez a kötet, Orosháza helytörténészét, a város díszpolgárát. Nevét Orosházán mindenki ismeri, évekig volt könyvtáros, majd később negyven évig vezette fogalommá vált könyvesboltját. Folyamatosan kutatja városunk történetét, nála többet kevesen tudnak Orosházáról, az itt élő emberekről.

Orosháza Jelesei 6. Mihály Gábor

A kötet a neves szobrászművészt, a Munkácsy-díjas Mihály Gábort mutatja be. A felvételen beszél gyermekkoráról, a Táncsicsban töltött évekről, hogyan lett a csanádapácai kisdiákból a NOB elnökének szobrot készítő művész.

Orosháza jelesei 7. Kovács Gábor

A kötet a neves bankárt, üzletembert, műgyűjtőt és filantrópot, a Magyar Érdemrend Középkeresztjével kitüntetett Kovács Gábort mutatja be. A filmben Kovács Gábor mesél életének főbb állomásairól, és megszólalnak egykori tanárai és jelenlegi barátai is.

Vinculum Szabadegyetem

Az iskola öregdiák baráti körének, a Vinculum Közhasznú Egyesületnek generációkat összekötő különleges jelentőségű programja ez. A program alapgondolata, hogy az előadások a középiskolás korosztály számára testközelbe hozzák a tudományos életpályákat, keltsék fel az érdeklődést a legkülönfélébb tudományterületek, a művészetek, a sport és az élet sokszínű lehetőségei iránt. Az előadások ismereteket, élményt és motivációt is adnak a hallgatóság

számára, ablakot nyitnak a nagyvilágra, ugyanakkor ezen az ablakon keresztül Orosháza kulturális gazdagsága is láthatóvá, ismertté válik. A 2005-ben induló sorozat már nemcsak az iskola és Orosháza, hanem Békés megye legrégebbi és legjelentősebb tudományos ismereterjesztő programsorozata. Szemeszterenként 2-3 előadást szervezünk. Mivel iskolánkban 1933-as megalakulása óta számos országosan elismert és világhírű tudós, művész, gazdasági és közéleti híresség végzett, abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy zömében a volt diákjainkat tudjuk visszahívni az alma materbe előadásokat tartani.